

Vzdelávacia oblasť: ČLOVEK A SVET PRÁCE

ČLOVEK A SVET PRÁCE

Stupeň vzdelania: Primárne vzdelávanie

Cyklus: 1. cyklus

Ročník: 1. ročník

Forma štúdia: denná

Vyučovací jazyk: slovenský

Počet hodín za týždeň/školský rok: 1 hodina týždenne / 33 hodín ročne

UČEBNÉ ZDROJE:

⇒ ČLOVEK A SVET PRÁCE – pracovná učebnica pre 1. cyklus – PaedDr. L. Žáčok, PhD.; vydavateľstvo Taktik; ISBN 978-80-8180-762-6; rozpracovanie obsahu pre 1. ročník.

Iné zdroje:

- ⇒ Štátny vzdelávací program pre základné vzdelávanie (2023) v znení Dodatku č. 5.
- ⇒ Oficiálny prevodník zmien pre vzdelávaciu oblasť Človek a svet práce.
- ⇒ Modelovacie, prírodné, technické a zvyškové materiály; detské náradie a pomôcky, stavebnice, obrázkové návody a zdroje vybrané učiteľom.
- ⇒ Okolie školy, miestni remeselníci, pracoviská a povolania v obci a regióne podľa možností školy.

CHARAKTERISTIKA VZDELÁVACEJ OBLASTI

Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce rozvíja technické a tvorivé myslenie, manuálne zručnosti, pracovné návyky, profesijnú orientáciu a schopnosť premieňať jednoduchý nápad na užitočný výsledok. V 1. ročníku žiaci skúmajú materiály, pracujú podľa bezpečného postupu, konštruujú, poznávajú povolania, vlastné záľuby a hodnotu práce a učia sa zodpovedne pristupovať k potrebám, financiám a majetku.

SÚLAD S DODATKOM Č. 5 K ŠVP

Osnova je zosúladená s oficiálnym prevodníkom zmien pre vzdelávaciu oblasť Človek a svet práce. Pre 1. cyklus sú zapracované tieto zmeny s priamym vplyvom na učebné osnovy:

- Technika: skúmanie materiálov a ich vlastností, základné pracovné postupy a nástroje a výroba jednoduchých úžitkových a dekoratívnych výrobkov;
- Kariérová výchova: učebná činnosť žiaka ako osobitný druh práce a jednoduché stratégie učenia;
- Podnikavosť a iniciatívnosť: súvislosť potrieb, túžob a financií, vymedzenie vecí, ktoré možno a nemožno vlastniť, a starostlivosť o súkromný aj spoločný majetok.

Všeobecné výkonové formulácie o získavaní poznatkov a využívaní prírodovedného poznania a výkon o prezentovaní kariérových hodnôt z pohľadu budúcej voľby povolania sa podľa Dodatku č. 5 z osnov vynechávajú. V 1. cykle sa tiež vypúšťa výkon o delení sa o zdroje, neplytvaní a recyklácii; environmentálne zodpovedné konanie však zostáva veku primerane rozvíjané v súvisiacich obsahoch a aktivitách.

CIELE VZDELÁVANIA V 1. ROČNÍKU

- skúmať základné vlastnosti modelovacích, prírodných a technických materiálov;
- použiť veku primeraný pracovný postup, nástroj a pomôcku bezpečným spôsobom;
- zhotoviť jednoduchý výrobok alebo konštrukciu podľa pokynu či predlohy;
- pripraviť a upratať pracovné miesto, pracovať presne, šetrne a vytrvalo;
- pomenovať vybrané povolania, pracovné činnosti, prostredie a pomôcky a uviesť si význam práce;
- opísať vlastné záľuby a používať jednoduché stratégie učenia;
- spolupracovať na jednoduchom nápadе, pomenovať cieľ, potrebné zdroje a vlastný prínos;
- rozlišovať potreby a túžby, chápať jednoduchú úlohu peňazí a zodpovedne sa starať o vlastné, cudzie aj spoločné veci.

KOMPONENTY A UČEBNÝ OBSAH

KOMPONENT: TECHNIKA	
OBSAHOVÝ ŠTANDARD	• Materiály a ich vlastnosti: Modelovacie netvrdnúce a tvrdnúce materiály, hlina, prírodné a technické materiály, papier, kartón, kovy a odpadové materiály; zmyslové skúmanie tvárnosti, plasticity, tvrdosti a ohýbateľnosti. • Pracovné postupy a nástroje – Dodatok č. 5: Základné pracovné postupy, nástroje a pomôcky používané pri realizácii technického projektu; príprava a upratovanie pracovného prostredia; bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci. • Výrobky a konštrukcie – Dodatok č. 5: Výroba jednoduchých úžitkových a dekoratívnych výrobkov z rôznych materiálov; jednoduché konštruovanie podľa predlohy; význam technických objektov okolo nás. • Udržateľnosť: Triedenie a druhotné využitie odpadového materiálu; šetrné zaobchádzanie s materiálom.
VÝKONOVÝ ŠTANDARD	• Skúmať materiály a ich vlastnosti dôležité pre technickú činnosť. • Zmyslovo skúmať modelovacie, prírodné a technické materiály a porovnať ich tvárnosť, tvrdosť alebo ohýbateľnosť. • Vybrať s pomocou učiteľa vhodný materiál, nástroj a pomôcku na jednoduchú úlohu. • Pripraviť pracovné miesto, postupovať podľa pokynov, samostatne zhotoviť jednoduchý predmet a pracovné miesto upratať. • Dodržiavať základné pravidlá bezpečnosti pri práci s veku primeranými nástrojmi a materiálmi. • Skonstruovať jednoduchý predmet zo stavebnice podľa predlohy a opísať jeho účel. • Pomenovať známe technické objekty, dopravné prostriedky alebo domáce spotrebiče bez samostatnej manipulácie s nebezpečnými zariadeniami.
UČEBNÉ ČINNOSTI A AKTIVITY	• Hmatové laboratórium: triedenie plastelíny, cesta, hlíny, papiera, kartónu, dreva, textilu, kovových a nekovových predmetov podľa pozorovateľných vlastností. • Skúška ohýbania, stláčania, krčenia, trhania a nasiakavosti bezpečných vzoriek; obrázkový záznam zistení.

	• Výroba darčeka, hračky, dekorácie alebo úžitkového predmetu z papiera, modelovacieho, prírodného či zvyškového materiálu. • Práca podľa obrázkového postupu: priprav – vyrob – skontroluj – uprac; označenie dokončených krokov. • Konštrukčná úloha so stavebnicou podľa predlohy, napríklad most, veža alebo jednoduché vozidlo. • Triedenie zvyškov po práci a rozhovor, čo možno znova použiť. • Návšteva miestneho remeselníka, dielne alebo pozorovanie technického objektu podľa možností školy.
ROZVÍJANÉ GRAMOTNOSTI	• Technická – vlastnosti materiálov, nástroje, pracovný postup, výrobok a konštrukcia. • Prírodovedná a bádateľská – zmyslové skúmanie, porovnávanie, predpoklad a overenie vlastnosti. • Environmentálna – šetrenie materiálom, opätovné využitie a triedenie odpadu. • Matematická a priestorová – tvar, veľkosť, poradie krokov a stabilita konštrukcie. • Vizuálna a čitateľská – obrázkový návod, predloha, značka a záznam. • Metakognícia a charakter – plánovanie, kontrola postupu, trpezlivosť, presnosť, bezpečnosť a dokončenie práce.
MEDZIPREDMETOVÉ PREPOJENIA	• Matematika – geometrické tvary, porovnávanie, meranie neštandardnou jednotkou a priestorové vzťahy. • Človek a príroda – vlastnosti látok a materiálov, prírodné zdroje a odpad. • Výtvarná výchova – modelovanie, strihanie, lepenie, farba, tvar a dekorácia. • Slovenský jazyk a literatúra – porozumenie pokynu a slovný opis postupu. • Telesná a športová výchova – jemná motorika, koordinácia a bezpečné držanie tela.

KOMPONENT: KARIÉROVÁ VÝCHOVA	
OBSAHOVÝ ŠTANDARD	• Svet práce: Pracovná činnosť, pracovné prostredie, pracovný predmet a pracovné pomôcky; vybrané povolania a ich význam pre človeka, rodinu a spoločnosť. • Záľuby a osobné predpoklady: Poznávanie vlastných záľub, záujmov a úspechov; záľuby ako jeden z faktorov ovplyvňujúcich pracovný úspech. • Učenie ako práca – Dodatok č. 5: Učebná činnosť žiaka ako osobitný druh práce; jednoduché stratégie učenia, príprava pomôcok, sústredenie, postup po krokoch, požiadanie o pomoc a kontrola výsledku.
VÝKONOVÝ ŠTANDARD	• Identifikovať pracovnú činnosť, pracovné prostredie, pracovný predmet a pomôcku. • Primerane veku opísať vybrané povolanie podľa toho, čo človek robí, kde pracuje a čo pri práci používa. • Uviesť jednoduchý príklad významu práce a hodnoty, ktorú práca vytvára pre iných.

	• Jednoducho pomenovať výhodu a náročnosť vybranej pracovnej činnosti bez stereotypného delenia povolaní. • Opísať svoje záľuby a úspechy a spojiť ich s vybranou činnosťou alebo povolaním. • Vysvetliť, že učenie je osobitný druh práce, a použiť jednoduchú stratégiu učenia.
UČEBNÉ ČINNOSTI A AKTIVITY	• Pantomíma povolaní a hádanie podľa pracovnej činnosti, prostredia a pomôcok. • Triedenie obrázkov: kto kde pracuje, čo používa a komu jeho práca pomáha. • Beseda s rodičom, zamestnancom školy alebo miestnym remeselníkom; príprava jednej otázky a obrázkový záznam. • Kresba „Čo rád/rada robím“ a krátka prezentácia záľuby alebo úspechu. • Hra bez stereotypov: povolanie môže vykonávať žena aj muž podľa schopností a prípravy. • Učebná dielňa: pripravím si pomôcky, rozdelím úlohu na kroky, pracujem, skontrolujem a poviem, čo mi pomohlo. • Jednoduché sebahodnotenie pomocou symbolov: zvládol som – potreboval som pomoc – skúsím inak.
ROZVÍJANÉ GRAMOTNOSTI	• Profesionálna – povolania, pracovné činnosti, prostredie, pomôcky a prínos práce. • Sociálna a emocionálna – sebaopoznanie, záľuby, úspechy, rešpekt k rôznym profesiám. • Občianska – práca pre komunitu, rovnosť príležitostí a odmietanie stereotypov. • Komunikačná – otázka, rozhovor, počúvanie a krátka prezentácia. • Metakognícia a charakter – stratégie učenia, sebareflexia, vytrvalosť, pracovitosť a prijatie pomoci.
MEDZIPREDMETOVÉ PREPOJENIA	• Človek a spoločnosť – povolania, služby, obec, rodina a význam práce. • Slovenský jazyk a literatúra – rozhovor, opis povolania a prezentácia záľuby. • Výtvarná výchova – kresba pracovného prostredia a vlastnej záľuby. • Matematika – časová postupnosť pracovného a učebného postupu. • Etická/náboženská výchova – hodnota práce, služba druhým, úcta a zodpovednosť.

KOMPONENT: PODNIKAVOSŤ A INICIATÍVNOSŤ

OBSAHOVÝ STANDARD	• Nápad, cieľ a realizácia: Stanovenie jednoduchého cieľa, návrh a príprava nápadu, potrebný materiál, pomôcky a nástroje; spolupráca, vynaložené úsilie, dokončenie a ocenenie úspechu. • Potreby, túžby a financie – Dodatok č. 5: Základné ľudské potreby; pomenovanie súvislosti medzi napĺňaním osobných potrieb, túžob a financiami; peniaze ako prostriedok výmeny za tovary a služby. • Vlastníctvo a majetok – Dodatok č. 5: Rozlíšenie vecí, ktoré možno vlastniť, a vecí, ktoré nemožno vlastniť; súkromné a spoločné veci;
--------------------------	---

	starostlivosť o súkromný a spoločný majetok a šetrné zaobchádzanie s ním. • Bezpečná a šetrná práca: Efektívne a bezpečné používanie materiálu, pomôcok a nástrojov; spolupráca pri tvorbe nápadu a reflexia vlastného prínosu.
VÝKONOVÝ ŠTANDARD	• Porozumieť zadanej úlohe a dodržiavať pokyny pri návrhu jednoduchého produktu. • S pomocou učiteľa určiť cieľ, potrebný materiál, pomôcky a nástroje. • Samostatne alebo v skupine zhotoviť jednoduchý produkt v primeranom čase. • Identifikovať základné potreby človeka a odlíšiť ich od vybraných túžob. • Pomenovať na jednoduchom príklade súvislosť medzi potrebou, túžbou, tovarom, službou a peniazmi. • Rozlíšiť vlastnú, cudziu a spoločnú vec a uviesť, ako sa o ňu správne starať. • Pracovať šetrne, efektívne a bezpečne a po dokončení pomenovať svoj prínos a vynaložené úsilie.
UČEBNÉ ČINNOSTI A AKTIVITY	• Projekt „Užitočný predmet pre triedu“: spoločný výber jednoduchého nápadu, príprava materiálu, výroba a použitie. • Obrázkový plán projektu: čo chceme vytvoriť, pre koho, čo potrebujeme a aké kroky urobíme. • Triedenie kartičiek potreba – túžba; rozhovor o tom, ktoré veci získavame bez peňazí a ktoré kupujeme ako tovar alebo službu. • Modelový obchod bez počítania veľkých súm: výber primeraného tovaru a pochopenie výmeny peňazí za tovar alebo službu. • Triedenie situácií: moja vec, cudzia vec, spoločná vec a vec, ktorú nemožno vlastniť; pravidlá požičania a vrátenia. • Služba triede: starostlivosť o spoločné pomôcky, knihy, hračky a pracovný priestor. • Záverečný kruh: čo sa podarilo, čo bolo náročné, ako som prispel/a a čo nabudúce zlepším.
ROZVÍJANÉ GRAMOTNOSTI	• Podnikavosť a iniciatívnosť – nápad, cieľ, plán, realizácia, užitočnosť a reflexia. • Finančná – potreby, túžby, tovary, služby, peniaze a šetrnosť. • Občianska a sociálna – vlastníctvo, rešpekt k cudzej veci, spoločný majetok a spolupráca. • Environmentálna – hospodárne využívanie materiálu a predchádzanie odpadu. • Komunikačná a dátová – dohoda, obrázkový plán, prezentácia a jednoduché triedenie. • Metakognícia a charakter – iniciatíva, zodpovednosť, čestnosť, sebaovládanie, vytrvalosť a reflexia úsilia.
MEDZIPREDMETOVÉ PREPOJENIA	• Matematika – triedenie, počítanie predmetov, jednoduchá cena a poradie krokov. • Človek a spoločnosť – potreby, tovary, služby, peniaze, vlastníctvo a spoločné pravidlá. • Slovenský jazyk a literatúra – formulovanie nápadu, dohoda a prezentácia výrobku.

	• Výtvarná výchova – návrh, dizajn a estetická úprava produktu. • Človek a príroda – prírodné zdroje, šetrnosť a odpad. • Etická/náboženská výchova – česťnosť, delenie sa, starostlivosť a rešpekt k majetku.

METÓDY, FORMY A HODNOTENIE

Uplatňuje sa učenie praktickou činnosťou, zmyslové a bádateľské skúmanie, manipulácia, modelovanie, konštruovanie, práca podľa obrázkového postupu, rolová hra, rozhovor, projektová a skupinová práca. Hodnotenie je priebežné a formatívne. Sleduje bezpečnosť, prípravu pracoviska, voľbu materiálu a pomôcky, dodržanie postupu, funkčnosť a primeranú estetiku výrobku, šetrnosť, samostatnosť, spoluprácu a schopnosť reflektovať vlastné úsilie. Využíva sa pozorovanie, praktická úloha, portfólio výrobkov, rozhovor, sebahodnotiaci škála a slovná spätná väzba.

Očakávané výstupy žiaka 1. ročníka

Žiak na konci 1. ročníka podľa svojich možností vie:

- rozpoznať a pomenovať bežné materiály, nástroje a pomôcky a uviesť ich jednoduché využitie;
- vybrať vhodný materiál a pomôcky na zadanú jednoduchú pracovnú úlohu;
- pracovať podľa slovného, obrázkového alebo názorného postupu a dodržať základnú postupnosť krokov;
- merať, skladať, spájať, strihať, tvarovať alebo upravovať materiál spôsobom primeraným veku;
- zhotoviť jednoduchý výrobok a podľa kritérií posúdiť jeho funkčnosť, pevnosť, presnosť a vzhľad;
- udržiavať poriadok na pracovnom mieste, hospodárne využívať materiál a bezpečne používať pomôcky;
- spolupracovať pri spoločnej úlohe, rozdeliť si jednoduché roly a dokončiť zverenú časť práce;
- pomenovať vybrané povolania a vysvetliť, čím je ich práca užitočná pre ľudí;
- navrhnúť drobné zlepšenie výrobku alebo postupu a primerane zdôvodniť svoj návrh;

Formatívne hodnotenie v predmete

- pozorovanie plánovania, dodržiavania postupu, bezpečnosti, pracovných návykov a vytrvalosti.
- priebežná spätná väzba v jednotlivých krokoch bez preberania práce za žiaka.
- ukážka, nácvik konkrétnej zručnosti, fotografia alebo výrobok v portfóliu a krátka reflexia.
- sebahodnotenie podľa vopred známych kritérií: postup, bezpečnosť, funkčnosť, poriadok a spolupráca.
- rovesnícka spätná väzba formulovaná vecne a ohľaduplne – čo funguje a čo možno zlepšiť.

Sumatívne hodnotenie v predmete

Výsledkom hodnotenia je najmä praktická úloha alebo výrobok posudzovaný podľa vopred oznámených kritérií. Hodnotí sa príprava práce, dodržanie postupu a bezpečnosti, primeraná

technická zručnosť, funkčnosť výsledku, hospodárnosť, dokončenie úlohy a schopnosť vysvetliť pracovný postup.

Priebežné hodnotenie žiakov

Po dohode s pedagogickými zamestnancami sa v 1. ročníku v každom predmete okrem slovného formatívneho a sumatívneho hodnotenia budú používať tieto motivačné a hodnotiace pečiatky:

Obr. č. 1

Sumatívne hodnotenie v predmete

Hodnotenie po tematickom celku vychádza z praktickej alebo obrázkovej úlohy, rozhovoru, jednoduchého pracovného listu, pozorovania či výstupu z bádateľskej činnosti. Posudzuje sa porozumenie základným prírodným súvislostiam, primerané používanie pojmov, bezpečný postup a schopnosť oznámiť zistenie.

STUPNICA SUMATÍVNEHO HODNOTENIA

Človek a svet práce	100% - 90%	😊	A	vynikajúca úroveň
	89% - 75%	😊	B	veľmi dobrá úroveň
	74% - 50%	😐	C	dobrá úroveň
	49% - 25%	😞	D	čiastočne dosiahnutá úroveň
	24% - 0%	😞	E	zatiaľ nedosiahnutá úroveň

Súhrnné hodnotenie v predmete

Súhrnné hodnotenie vyjadruje úroveň praktických zručností, pracovných návykov, bezpečnosti, tvorivosti a spolupráce. Výsledný vzhľad výrobku sa neposudzuje izolovane; primerane sa zohľadňuje postup, úsilie, samostatnosť a individuálny pokrok.

Predmet Človek a svet práce sa v 1. ročníku na vysvedčení hodnotí slovným hodnotením.